

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNALLE

TyV@eduskunta.fi

Finanssiala ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta (HE 14/2025 vp)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on 21.3.2025 pyytänyt Finanssiala ry:n kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Esitämme lausuntonamme seuraavaa.

1. Suomen toiminta- ja turvallisuusympäristö on muuttunut perusteellisesti viimeisen parin vuosikymmenen aikana. Voimakas kansainvälistyminen, teknologian nopea kehitys, digitalisaatio sekä uudet teknologia- ja keskinäisriippuvuudet ja uhkakuvat ovat vaikuttaneet syvästi elinkeinoelämän, julkisen hallinnon ja koko kansalaisyhteiskunnan toimintaan.
2. Tämä kehitys tulisi huomioida riittävällä ja kohtuullisella tavalla myös työmarkkinoiden pelisäännöissä. Pidämme hyvänä, että hallitus on eduskunnan lausuman EV 105/2022 mukaisesti valmistellut ehdotuksen lainsäädännöksi, jolla turvataan suojelutyön järjestäminen työtaistelutilanteessa.
3. Pankkisektorilla digitaalinen ja teknologinen murros nähdään helposti vain verkko- ja mobiiliasioinnin lisääntymisenä, käteisen rahan korvautumisena muilla maksutavoilla sekä konttoriasioinnin vähentymisenä. Kyse on kuitenkin paljon laajemmasta muutoksesta, joka yhdessä pitkälle harmonisoidun EU:n rahoitusmarkkinalainsäädännön kanssa on perustavalla tavalla muuttanut pankkien palveluvalikoimaa ja toimintamalleja. Muutosten myötä myös työn luonne on muuttunut manuaalisesta rutiinitapahtumien prosessoinnista (käteisen käsittely, tilisiirrot) erikoistuneisiin asiantuntijapalveluihin (sähköinen tunnistaminen, verkko- ja mobiilipalvelut, maksaminen, lainat, rahoitus, varainhoito).
4. Maksuliikkeen erityispiirteenä on osapuolten vahva keskinäisriippuvuus, minkä vuoksi yksittäisen pankin toiminnan keskeytymisestä aiheutuvan häiriön vaikutukset voivat ulottua merkittävästi sen omaa asiakaskuntaa laajemmalle. Systemaattisesti merkittävän pankin kohdalla toiminnan keskeytyminen saattaa vakavimmillaan häiritä koko maksujenvälitysjärjestelmän toimivuutta.
5. Pankkien maksu- ja muut peruspalvelut on arvioitu kansalaisyhteiskunnan ja EU:n yhteismarkkinoiden toiminnalle välttämättömiksi, ja niiden tulee olla kansalaisten, yritysten ja viranomaisten saatavilla kaikissa olosuhteissa, myös työtaistelun aikana. Tämän varmistamiseksi toimialan varautumisvaatimuksia on viime vuosina merkittävästi laajennettu sekä kansallisesti että EU:ssa.* Osoituksena asian tärkeydestä EU:lle on se, että Euroopan keskuspankin yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi on säädetty maksu- ja selvitysjärjestelmien sujuvan ja häiriöttömän toiminnan varmistaminen.

* Esimerkkeinä kansallisesta sääntelystä voidaan mainita valmiuslaki (1552/2011), luottolaitoslaki (610/2014), laki eräistä huoltovarmuuden turvaamisen järjestelyistä rahoituslalla (666/2022) ja valtiovarainministeriön asetus luottolaitoksen valmiussuunnittelun perusteista (71/2025), valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) sekä valtioneuvoston periaatepäätökset kyberturvallisuusstrategiaksi (10.10.2024) ja yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi (16.1.2025). EU-tasolla merkityksellistä sääntelyä sisältyy mm. kyberturvallisuudirektiiviin ((EU) 2022/2555), asetukseen finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä annettu asetus ((EU) 2022/2554), direktiiviin kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä ((EU) 2022/2557) sekä maksupalveludirektiiviin ((EU) 2015/2366) ja sen toimeenpanemiseksi säädettyyn maksupalvelulakiin (290/2010).

6. Maksu- ja muiden peruspalvelujen saatavuuden varmistamista koskevat säädösvaatimukset sitovat vain pankkia, ei työntekijöiden yhdistystä, joka päättää suojelutyöstä ja sen rajoista. Selkeiden pelisääntöjen ja menettelytapojen puuttuminen tarkoittaa sitä, ettei pankilla työmarkkinahäiriöiden osalta ole mahdollisuutta täyttää lainmukaisia varautumis- ja suunnitteluvaroja.
7. Pankkitunnukset on edelleen yleisin ja ylivoimaisesti tärkein vahva sähköinen tunnistusväline Suomessa. Pankkipalveluiden ohella pankkitunnuksia käytetään laajasti esimerkiksi vakuutusyhtiöiden, terveydenhuollon sekä valtion palveluiden kuten Digi- ja väestöviraston, Kelan, Verohallinnon ja Omakannan kirjautumisissa. FA pitää tärkeänä, että suojelutyö ulotettaisiin kattamaan myös kansalaisten, elinkeinoelämän ja julkisen hallinnon tarvitsemat sähköisen tunnistamisen palvelut.
8. Pitkälle edenneestä digitalisaatiosta huolimatta pankkien maksu- ja tunnistuspalveluiden tarjoaminen edellyttää osaavaa, ammattitaitoista ja tehtäviinsä perehtynyttä henkilöstöä. Toimialaan kohdistuvien säädösvelvoitteiden osalta on huomioitava, että ne eivät rajoitu vain siihen, että tietty maksu- tai tunnistustapahtuma voidaan viedä läpi teknisesti moitteettomalla tavalla, vaan pankin on lisäksi kyettävä varmistamaan, että tapahtuma täyttää kaikki siihen liittyvät säädösvelvoitteet. Esimerkkinä voidaan mainita maksupalvelulain 75 §, joka antaa maksupalvelun tarjoajalle oikeuden ja myös velvollisuuden pidättäytyä maksutoimeksiannon toteuttamisesta, jos sen täyttäminen olisi vastoin muualla laissa säädettyjä palveluntarjoajan velvollisuuksia.
9. Edellä esitetyin perustein pidämme tärkeänä ja välttämättömänä, että lakiin otetaan suojelutyötä työsuhteessa koskevat määräykset, jotka kattavat ainakin hallituksen esityksessä mainitut digitaalisen maksuliikenteen ja käteisraha- ja kassahuollon toimivuudelle välttämättömät palvelut. Pidämme myös tarpeellisena, että lain tekstissä selvästi todettaisiin suojelutyön kattavan myös vahvan sähköisen tunnistamisen palvelut.
10. Lopuksi toteamme, että jo lyhytkestoinen maksu- ja tunnistuspalvelujen keskeytyminen voi aiheuttaa tuntuva haittaa ja menetyksiä toimialan yrityksille, asiakkaille ja koko yhteiskunnalle. Pidämmekin tärkeänä, että suojelutyön rajoista ja varmistamisesta sovittaisiin osapuolten välillä työehtosopimuskauden aikana ja sovitut järjestelyt jäisivät voimaan, kunnes uusi työehtosopimus ja siihen liittyvät suojelutyöjärjestelyt ovat voimassa. Järjestelyistä sovittaessa on huomioitava se, ettei suojelutyöhön tarvittava henkilöstö esimerkiksi ulkoistusjärjestelyjen vuoksi välttämättä ole saman työehtosopimuksen piirissä. Tämän vuoksi suojelutyötä koskeva sääntely tulisi toteuttaa niin, että sen teettäminen on mahdollista työnantajasta ja työehtosopimuksesta riippumatta.